PAPER DETAILS

TITLE: Katlanir Pekin

AUTHORS: Ertugrul CEYLAN

PAGES: 290-296

ORIGINAL PDF URL: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2132088

KATLANIR PEKİN

***Künye*: (Kitap incelemesi) Ceylan, Ertuğrul (2021). "Katlanır Pekin" Karamanoğu Mehmetbey Üniversitesi Uluslararası Filoloji ve Çeviribilim Dergisi, C.3/2, s.287-293. Orcid:** 0000-0001-6646-0382

Ertuğrul CEYLAN*

Çin günümüzde daha çok ekonomik atılımlarıyla uluslararası arenada bilinse de edebiyat, kültür ve felsefe gibi birçok alanda da adından söz ettirmektedir. Özellikle son yıllarda Çin edebiyat dünyasına ait kayda değer sayıda eser, Çinceden farklı dünya dillerine çevrilmiştir. Günümüzün Nobel ödüllü yazarı Mo Yan'in *Kızıl Darı Tarlaları*, Yu Hua'nın *Yaşamak* adlı eserleri ile Çin klasik edebiyatından Cao Xueqin'in *Kızıl Köşkün Rüyası*, Wu Cheng'en'ın *Batıya Yolculuk* gibi eserleri birçok farklı dile çevrilmiştir. Ülkemizde de son yıllarda değerli akademisyenlerimiz ve çevirmenlerimiz tarafından birbirinden farklı konu ve içerikleri barındıran Çin eserleri dilimize çevrilmiştir. Bu eserlere; Prof. Dr. Giray Fidan tarafından dilimize kazandırılan Huo Da'nın çok ses getiren romanı *Müslüman Cenazesi*, Zhang Wei'in *Kadim Gemi*, Zhuang Zi'nın *Zhuangzi Metinleri*, Konfüçyüs'ün *Konuşmalar*, Guiguzi'nın *İkna Sanatı*, A Yi'nin *Kusursuz Cinayet* adlı eserlerini ve Erdem Kurtuldu tarafından dilimize kazandırılan Nobel Ödüllü yazar Mo Yan'in *Kızıl Darı Tarlaları*, *Saydam Turp*, *Değişim*, *İri Memeler ve Geniş Kalçalar*, *İçki Cumhuriyeti*; Yu Hua'nın *Kanını Satan Adam*, Yan Lianke'nın *Günler Aylar Yıllar* adlı eserlerini örnek gösterebiliriz. Yapılan bu çalışmalar çeviri eser sayını ve kalitesini her geçen gün artırmaktadır. Bu edebi çeviriler aracılığıyla Çin'i sadece ekonomik anlamda değil aynı zamanda Çin düşünce dünyasına ait eşsiz eserlerle daha derinlemesine tanıma imkânı bulmaktayız. Edebiyat bir ülkenin adeta saklı bahçesidir. Özellikle Çin gibi yüzyılları aşan tarihi bir geçmişi olan milletlerin yıllar içerisinde göstermiş olduğu değişim ve gelişimi okuyabileceğimiz önemli bir bilim dalıdır. Bu bağlamda

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çin Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Nevşehir-TÜRKİYE, eceylan@nevsehir.edu.tr

bu çalışmada Çin'in genç bilim kurgu yazarlarından Hao Jingfang'ın önemli bir eseri olan *Katlanır Pekin* adlı kitabın değerlendirmesi yapılacaktır.

Çince aslından dilimize Fatma Ecem Ceylan tarafından kazandırılan *Katlanır Pekin*, Monokl Yayınevi tarafından 2021 yılında yayımlanmıştır. Kitabın teknik özellikleri ise şöyledir: İlk basım olan eser, toplam 283 sayfa, 13.5x21 cm boyutlarında ve ikinci hamur kâğıda basılmıştır.

Yazar Hao Jingfang, 1984'te Tianjin'de doğmuş ve eğitimini Tsinghua Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2013'te işsizlik meselesini temele yerleştirdiği iktisat doktorasını tamamlamıştır. 2016 yılında *Katlanır Pekin* adlı öyküsüyle, en iyi uzun öykü dalında Hugo Award'ı[1] kazanmış ve bu ödülü kazanan ilk Çinli kadın yazar olmuştur. (Katlanır Pekin, Hao Jingfang Biyografisi)

Kitabın orijinal adı *孤独深处*'dur. Ön sözde yazar esere *Yalnızlığın Derinliği* adını verdiğini söylemiştir. Ancak Türkçeye çevrilen eser, adını eserin ilk ve en uzun öyküsü olan *Katlanır Pekin*'den almıştır. Eser, toplam on iki öyküden oluşmaktadır. Bu öyküler, "Katlanır Pekin", "Telli Çalgılar Korosu", "Müreffeh Merkez Üstü", "Evren Tiyatrosu", "Son Cesur Adam", "Doğum ve Ölüm Alemi", "Afang Sarayı", "Ceres'in Uçuşu", "Mars", "Derin Dağ Sanatoryumu", "Kimsesiz Hasta Odası" ve "Erteleme Hastası"dır.

1) Katlanır Pekin: Eserin adını aldığı bu öykü, aynı zamanda yazara Hugo ödülünü kazandırmıştır. Kitabın en uzun öyküsüdür. Öyküde yer alan katlanır şehir, üç boşluğa ayrılmıştır. Bu boşluklar, yaşayan kişilerin kimlik ve statülerine göre oluşturulmuştur. Boşluklar arasındaki geçişler resmi bir neden yoksa yasaktır. Eğer boşluklar arasında geçiş yapmaya kalkar ve yakalanırsanız hapis cezası vardır. Öykünün kahramanı Lao Dao, üçüncü boşlukta yaşamaktadır. Üçüncü boşluk, şehrin en alt sınıfının yaşadığı boşluktur. Lao Dao, evlatlık kızının iyi bir anaokulunda eğitim alması için paraya ihtiyaç duymaktadır. Üçüncü boşlukta yaşayan ve çöpçü olarak çalışan biri için ise anaokulu ücretleri ciddi oranda yüksektir. Lao Dao, bu parayı ikinci boşlukta yaşayan Qin Tian'e yardım ederek kazanacaktır. Qin Tian'in birinci boşlukta yaşayan sevgilisine mektup iletmek istemesi ve Lao Dao'ın bu işe gönüllü olması öyküyü daha heyecanlı hâle getirmiştir. Lao Dao bu sayede boşluklar arasında son derece riskli ve macera dolu bir yolculuğa çıkmıştır. Bu yolculuk esnasında boşluklar arasındaki yaşam ve statü farklarını gören Lao Dao, Çin'de var olan sınıf farklılıklarını da göz önüne sermektedir.

2) Telli Çalgılar Korosu

[1] Hugo Award, bilimkurgu alanında verilen prestijli bir ödüldür.

Öykü şehir meydanında yapılan orkestra performansı sırasında yaşanan olaylar ve sonrasını anlatmaktadır. Öykünün başında orkestrada bir müzisyen olan Chen Jun'ün gözünden ortamda bulunan insanların genel psikolojik durumları tasvir edilmiştir. Bu tasvirin yapıldığı sırada yaşanan büyük patlama sonrasında Çelik Adamlar dünyayı istila etmeye başlamışlardır. Çelik adamların istilasından üç yıl sonra, Chen Jun, Lin Hoca ve arkadaşları Çelik adamlara karşı mücadele etmeye karar vermişlerdir. Bu mücadelenin tek silahı ise müzik olmuştur. Bu öyküde müzik ve fiziğin birbiri ile olan ilişkisi çok güzel bir anlatım ile tasvir edilmiştir. Bu öyküde daha ağırlıklı olmakla birlikte, eserin tamamında yazarın asıl alanının Fizik olduğuna dair izler görmekteyiz.

3) Müreffeh Merkez Üssü

Öykü, *Telli Çalgılar Korosu*'nda olduğu gibi müzik temalıdır. Hatta bunu Telli Çalgılar Korosu'nun devamı olarak da nitelendirebiliriz. Bu öykünün başkahramanı Chen Jun'ün eşi olan A Jiu'dur. Öyküde, iyi bir müzisyen olan A Jiu'nun Çelik adamlarla nasıl tanıştığına, onlara nasıl boyun eğdiğine, sonrasında ise onlara karşı direnişine yer verilmiştir. Bir önceki öyküde olayları Chen Jun'ün ağzından dinlerken, bu öyküde olaylara A Jiu'nun gözünden bakmaktayız.

4) Evren Tiyatrosu

Soğuk bir şehir olan Glasgow'da geçen öykü, giriş cümlelerinde Geleneksel Çağ'ın soğuk olduğundan, Akıl Çağı'nın ise daha da soğuk olduğundan bahsetmektedir. Öykünün başkahramanı Yilian'dir. Akıl Çağı'na geçince şehirlerin hepsi sırasıyla ıssız bir şehre dönüşmüş, insanlar da geleneksel kültürlerini unutmaya başlamışlardır. Yilian'in sokakta gitar çalan bir şarkıcıya rastlamasıyla beraber öykü daha akıcı hâle gelmiştir. Öyküde teknolojinin tüm hayata yayılması ile birlikte kültürün ve bayramların kaybolması konu alınmıştır. Kültürün yok olması ise dünyayı ele geçirmek isteyen ve insanların varlığını küçümseyen gözlemcilere bağlanmıştır. Öyküde bayramların önemi ise şu şekilde vurgulanmıştır:

...Peki, insan topluluklarını saldırganlıktan kurtarıp bir arada tutan şey neydi? En başından beri bayramlardı...

Bayramın kendi başına bir anlamı yok, aslında sadece bir zaman dilimi. Ancak bayram bütün insanların aynı anda aynı ritüelleri gerçekleştirmelerini, aynı duaları etmelerini, farklı meşgalelerden kendilerini kurtarıp bir bütün olma hissini yaşamalarını sağlar. İnsan topluluklarının birbirine bağlı olmasının asıl kaynağı, bu ayniyet hissidir. (s. 110)

5) Son Cesur Adam

Öykü, kendi içinde üç bölüme ayrılmıştır. Öykünün ilk bölümü, Si Jie 47 ve Pan Nuo 32 arasında geçen olay örgüsünden oluşmuştur. Si Jie 47 adlı klon, yetkililerden kaçarak Pan Nuo 32'nin çalıştığı yere saklanmıştır. Kendi evren modelini tasarlayan Si Jie'nin tüm kopyaları öldürülmüş ve geriye sadece Si Jie 47 kalmıştır. O da öldüğü takdirde dünyada hiçbir izi kalmayacaktır. Bu nedenle Pan Nuo 32'den kendisine yardım etmesini istemiştir. Geride en azından bir kopyasını bırakmak isteyen Si Jie 47'nin şu sözleri oldukça dikkat çekicidir:

...Hayat bir bedenin varlığını aşar. Bizim her birimiz, her bir klonumuz aynı hayata sahip. Bu, tıpkı bir kitap gibi. Bir kitabı yok ettiğinde bu kitabı yok ettiğini söyleyebilir misin? Hayır, söyleyemezsin. Kâğıt olduğu sürece, hâlâ bir kopyası yapılabilir. Hatta aynısı bile. Kitabın ruhu onun içeriğidir, kâğıtla alakası yoktur. Bu dünyadaki tüm kitapların kopyası yok edilse bile, bu kitap hâlâ var olacaktır... (s. 124)

Öykünün ikinci bölümü, Si Jie 47'nin Pan Nuo 32 tarafından yetkililere teslim edilmesiyle başlamıştır. Akabinde ise Si Jie 47 yargılanarak infaz edilmiştir. Si Jie 47'ye ihanet etmiş gibi algılanan Pan Nuo 32 ise Si Jie'nin ölümünden yedi yıl sonra boğazı kesilerek öldürülmüştür.

Öykünün son bölümü ise Pan Nuo 32'nin klonları Pan Nuo 34 ve Pan Nuo 35 arasında geçmektedir. Yaşlı Pan Nuo 34 klon olduğu için utanan genç Pan Nuo 35'e yaratılmalarındaki yegâne amacı aktarmaktadır.

6) Doğum ve Ölüm Alemi

Öykü, reenkarnasyon ile ilgilidir. Başkahramanın öldüğüne inanmaması sonucunda ortaya çıkan diyalogda şu sözlere yer verilmiştir:

...İnanmayabilirsin veya imkânsız olduğunu sanabilirsin. Fakat sana bir şey soracağım. Niçin Budizm'in ölümden sonra başka bir bedende doğuşa inandığını düşünüyorsun? Çünkü Hinduizm şöyle diyor: 'İnsan, ölümsüz tanrıların şeffaf penceresidir.' Peki neden Platon, 'Öğrenmek anımsamaktır,' diyor ve neden yapay zekâ hâlâ başarılı olamadı?...

... Çünkü doğan her bir insan ebediyen var olmak için bir kere beden değiştiriyor. Bu hayat, sadece bir bedenin başka bir bedenle birleşmesi demek. Önceki bedenin hatıraları kaybolur ancak hareket kabiliyeti aynı kalır. Sadece çocukların gayreti uyandırır hatıraları. Bu yüzden, yapay zekâ en kolay şeyleri bile öğrenemez... (s. 157)

7) Afang Sarayı

Öykü, kendi içinde on üç bölüme ve üç sona ayrılmaktadır. İçerisinde Çin tarihinden özellikle İmparator Qin Shi Huang döneminden esintiler barındırmaktadır. Qin Shi Huang'ın ölümsüzlüğü aradığı Çin'de bilinen bir gerçektir. Bu bilgiden faydalanan yazarın öyküsünde, Qin Shi Huang gerçekten de ölümsüzlüğü bulmuştur. A Da ise Qin Shi Huang'ın gizli yerini bulan baş kahramandır. Öyküde, Qin Shi Huang'ın ait olduğu yere yani Xi'an'a geri dönmesinin öyküsü anlatılmıştır. Baş kahraman A Da'nın ise bunda rolü büyüktür. Qin Shi Huang'dan büyük dersler alan A Da, yeni hayatına daha azimli bir şekilde başlayacaktır.

8) Ceres'in Uçuşu

Öykünün baş kahramanı Bay Langning Mars'ta yaşamaktadır. Dünya, insanların yaşam yeri olmaktan çıkmıştır. İnsanlar Mars'a ve yaşam olasılığı olan Ceres'e yerleşmişlerdir. Bunların dışında yaşamı sürdürmek için yeni gezegen arayışları devam etmektedir. Ceres halkı, çocukların bulunduğu güzel bir yerdir. Bay Langning düzenli olarak onlara anılarını anlatmakta ve kitaplar getirmektedir. Mars'ı görmeyen, Marstaki çocuklar kadar hayal gücü olmayan bu çocuklara üzülen Bay Langning, onların ufkunu açmaya çalışmaktadır.

9) Mars

'Ceres'in Uçuşu' adlı öykünün devamı niteliğindedir. Çocuklara yeni kitaplar getirmek için Mars'a giden Bay Langning, burada Mars'ta su bulunamadığı ve Ceres'in boşaltılması gerektiği bilgisini edinmiştir. Bu durum karşısında oldukça üzülen Bay Langning, çocukların Mars'ta kalmasını sağlamaya çalışmıştır. Ancak çocuklar aileleriyle yeni gezegen aramak için yola çıkmaya gönüllü olmuşlardır. 'Ceres'in Uçuşu' ve 'Mars' adlı öyküler, olası gelecek hakkında yazılmıştır diyebiliriz. Bununla birlikte öyküde iki gezegenle iki hayal dünyası arasındaki farkları görmekteyiz.

10) Derin Dağ Sanatoryumu

Öyküde, Han Zhi başkahramandır. Hem yurt içinde hem de yurt dışında iyi eğitim almış Han Zhi, akademisyen olmuş, evlenmiş ve baba olmuştur. Öykü, içinde bulunduğu durumdan sıkılan Han Zhi'nın Derin Dağ Sanatoryumu'nun bulunduğu bölgeye yürüyüşe gitmesiyle gelişen olayları anlatmaktadır.

11) Kimsesiz Hasta Odası

Qi Na ve Han Yi adlı hemşireler, aileleri tarafından hastaneye bırakılan yoğun bakım hastalarını tedavi etmektedir. Bu hastalara onların duymak istediği sözlerin bulunduğu bir elektrot tedavisi uygulanmaktadır. Günün sonunda hem yalnız hem yorgun olan Qi Na ise bu

tedaviyi kendisinde de uygulamaya karar vermiştir. Diğerlerine kıyasla daha kısa olan bu öyküye bilimkurgudan ziyade psikolojik öykü demek daha doğru olur.

12)Erteleme Hastası

Yurt odasındaki üç arkadaşın diyaloglarından oluşan öykünün başkahramanı A Chou'dur. Tez önerisi yazmayı son güne bırakan A Chou ne kadar çabalasa da kelimeleri toparlayamamaktadır. Yapılması gereken önemli şeyleri ertelemenin yanlış olduğunu vurgulayan ders niteliğinde bir öyküdür.

Değerlendirme

Öykünün orijinal adındaki *Yalnızlığın Derinliği* ifadesi esasında eserin ana teması olan yalnızlığa vurgu yapmaktadır diyebiliriz. Eser, kahramanların nasıl bir yalnızlık yaşadığı ve bu yalnızlıkları ile nasıl yüzleştiği veya yüzleşemediğini gösteren on iki farklı öyküden oluşmuştur. Çin tarihi ve kültürüne ilgisi olan okuyucular için bilimkurgu tadında nitelikli bir eserdir. Ancak içerisindeki öyküler, Batılı bilimkurgu öykülerinden biraz daha farklıdır. Eserde bilimkurgu ögelerinden daha çok kültür, tarih, müzik, fizik ve psikolojik ögeler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle bilimkurgu okumayı sevenler esere çok yoğun ilgi göstermeyebilirler. Ancak sade ve akıcı bir üslupla yazılan öyküler, Çin kültürünü sevenler için ilgi çekici olacaktır.

Yazar, eserin ön sözünde okuyucularının da fikirlerine önem verdiğini göstermekte ve okuyucularına göre koleksiyondaki epizotların eksik olduğunu belirtmektedir. Ancak yazarın kendisine göre içerik yeterince doludur. Epizottan ziyade soyut ve hayalî şeylere tutkun olduğunu vurgulayan Hao Jingfang, bu hissi somutlaştırırken epizotları ihmal etmesinin kaçınılmaz olduğunu söylemiştir.

Eseri okuduğumuzda bazı öykülerde epizotların olması öyküye hareket getirirken bazı öykülerde epizotların eksikliği öyküyü durağan hâle getirmektedir. Bu da başlarda heyecanla okuduğumuz eserin sonlara doğru heyecanını kaybetmesine neden olmaktadır. Çin kültüründen izler barındıran eser, *Afang Sarayı* öyküsünde geleneksel yaşam ile modern yaşam arasında bağlantı kurmuş; *Katlanır Pekin*, *Telli Çalgılar Korusu*, *Müreffeh Merkez Üssü*, *Evren Tiyatrosu*, *Son Cesur Adam*, *Ceres'in Uçuşu*, *Mars* ve *Kimsesiz Hasta Odası* öykülerinde de modern yaşam ile olası gelecek arasında bir yolculuk yapmıştır. *Doğum ve Ölüm Âlemi*, *Derin Dağ Sanatoryumu* ve *Erteleme Hastası* adlı öykülerde ise zamansal yolculuktan ziyade kişilerin psikolojisinin ön planda olduğunu görmekteyiz.

Yine eserin ön sözünde yazarın *Katlanır Pekin*'i roman olarak tasarladığı yazmaktadır. *Katlanır Pekin*, eserdeki hem en uzun hem de en sürükleyici öyküdür. *Katlanır Pekin*,

koleksiyondaki bir öykü olmak yerine bağımsız bir roman olsaydı daha çok ses getirebilirdi. Çünkü bu hâliyle bize Lao Dao'ın öyküsü yarım kalmış gibi hissettiriyor. Umarız ki bir gün yazar Lao Dao'ın öyküsünü bize tekrar anlatır.

Sözü geçen eser

Jingfang, Hao (2021), *Katlanır Pekin*, Birinci Basım, Monokl Yayınları, İstanbul.